

RIFORMA DELLA SCUOLA

1974. 1—12. szám

A *Riforma della scuola* c. olasz neveléstudományi-közoktatáspolitikai folyóirat 1974. évi számai is híven tükrözik az olasz társadalmi helyzet alakulását és ezzel összefüggésben az iskolai élet legújabb fejleményeit. Az 1974. év jellemző társadalmi-politikai vonásait Giovanni BERLINGUER egy vezércikkben így foglalta össze (Vitalità della democrazia, *A demokrácia életképessége*, 12. szám):

A krízisben levő kapitalizmus veszélyes tendenciái mint a társadalmi széthullás, a termelési anarchia, az egyéni elszigetelődés Olaszországban is teret kapnának, ha nem erősödneek a szemben álló pozitív erők is: az antifasiszta tömörülés, a dolgozó osztályok magas társadalmi feszültséget hordozó egységes harca, a demokratikus erők összehangolt részvétele a társadalmi intézményekben. A néphatalom újonnan fakadó forrásai között jelentős helyet foglalnak el az iskolában megválasztott új irányító szervek. Ezek az apró „helybörsegek”, a kiharcolt pozitív intézkedések megingatták a hatalom szilárdnak látszó pilléreit, és nyilvánvalóvá tették a tömegek előtt azt is, hogy a diákok képesek és érettek az irányító szervekben való részvételre, a demokratikus szellem érvényesítésére.

Egy fontos miniszteri rendelet

Az idézett vezércikkben megnyilvánuló bizakodás a folyóirat tanulmányainak hangvételére is jellemző. A társadalmi erők összefogásáért folyó harc eredményeképpen ugyanis olyan miniszteri rendelet látott napvilágot, amely az iskola zártságát feloldva, az iskola és a társadalom haladó erőinek összefogását lehetővé teszi. A rendelet szövegét a 8/9. szám mellékletként közli, de lényegében az egész évfolyam, mind a megelőző, mind a rendelet megjelenését követő számok ennek sokrétű tematikáját boncolják.

A rendelet részletesen szabályozza az iskolán belül kialakítandó testületek (tantestület, osztályok közötti és osztálytanácsok, fegyelmi bizottságok, a tanárok minősítését végző bizottság), valamint a felsőbb szervek összetételének, működésének elveit, az irá-

nyító és felügyeleti szervek jogi helyzetét, az egyes szervek egymásraépülését, a társadalmi erők (szülők, termelő üzemek, szakszervezet stb.) bekapcsolódásának lehetőségeit, a továbbképzés, a pedagógiai kutatások és kísérletek végzésének módjait.

A *Riforma della scuola* 8/9. számának egésze a miniszteri rendelet értelmezésével foglalkozik.

Az első cikk (Francesco ZAPPA: Un punto di partenza, *Kiindulási pont*) elismerő szavakkal üdvözlí a megjelent rendeletet: „Országunk történelmében először fordult elő, hogy október 1-vel (a rendelet érvénybelépésének időpontja) az iskola vezetésében a meglévő tényezőkön kívül szülők, diákok és külső társadalmi erők is részt vesznek.” Részletesen ismerteti a rendelet előkészítésének bonyalmait és kifejezi aggodalmát is, mert a rendelet olyan körülmények között lépett életbe, amikor az iskola általános reformja még nem valósult meg, s enélkül nem alakulhat ki a demokratikus iskola modellje.

Egy másik cikk a *szülők szerepéről* (Marisa RODANO: Il ruolo dei genitori) azokat az akadályozó tényezőket elemzi, amelyek a valóban haladó szellemű szülők bekapcsolódását nehezítik. „A tanulók jelenléte” (Stefano BASSI: La presenza degli studenti) c. cikk azt fejtegeti, hogy a demokrácia gyakorlásának el kell vezetnie ahhoz, hogy a tanulók életkörülményei és tanulmányi feltételei megváltozzanak, az iskolán belül és azon kívül is.

A további cikkek (La novità dell'interclasse, Il lavoro della classe stb.) főként azt vizsgálják, hogyan kell a kialakuló új formák demokratikus jellegét megőrizni és a meglévő bürokratikus vonásokat felszámolni.

A rendelet további mélyebb elemzését a 12. számban találjuk. Roberto MARAGLIANO: Il decreto dentro e fuori (*A rendelet belül és kívül*) c. cikke a rendeletnek a pedagógiai kutatásokról és kísérletezésről szóló részét értékeli. Megállapítja, hogy a rendeletnek vitathatatlanul pozitív vonása, hogy szentesíti a helyi demokratikus erők kivívott jogait, alapot nyújt ahhoz, hogy a pedagógusok megértsék és gyakorlatukban szem előtt tartásák az iskolareform realizálható elveit. Ám a

szerző szerint a jó elvek érvényesülésének lehetősége még nincs biztosítva, számolni kell a rendelet ellentmondásaival, antidemokratikus korlátaival, azzal a veszéllyel, hogy „kísérleti modellt állítunk egy teljesen elmaradott hipotetikus títüsterv számára, ami egyben olyan formális szabadsághoz is vezet, amely a reformot lassítja, sőt esetleg megakadályozását is jelentheti”.

A rendeletnek a pedagógiai kutatások és kísérletek folytatására vonatkozó része — a szerző véleménye szerint — éppen a megkapott önállóságot könnyen veszélyeztetheti. A módszertani-didaktikai kísérleteket ugyan az iskolatanács, az osztály- vagy osztályközi tanács javaslata alapján a tantestület hagyja jóvá, a tantervre, az óratervre és az iskola szerkezetére vonatkozó kutatások azonban végső soron a miniszter jóváhagyásától függenek. Ez a kutatás, kísérletezés megkötését eredményezheti, a megújításra való törekvés növekedésével fokozódhat a bürokrácia, csökken a valóságos autonómia.

Felmerül azonban az a kérdés is, hogy lehet-e gyökeresen új módszerekkel próbálkozni a tartalom megváltoztatása nélkül, lehet-e egyáltalán e két tényezőt egymástól elválasztani.

Giorgio BRINI Spazi per agire (*Tér a cselekvésre*) c. cikke ugyancsak a kísérletezés gondolatait foglalkoztatja. A kísérletezés új vonásait kutatva, kiemeli, mint lényeges momentumot, a tanulók szerepét. Meg van győződve arról, hogy a kísérlet komolyságát nem veszélyezteti, sőt eredményesebbé teszi, ha a tanuló nem csupán mint a kísérletezés tárgya szerepel, hanem aktívan bekapcsolódik annak folyamatába; de nem kisebbíti a kísérletezés értékét a társadalmi erők bekapcsolódása sem, ahogyan attól sokan tartanak. Különösen jelentősnek tartja a „150 óra” elnevezés alatt folytatott kísérletet, amely a munkások közvetlen bevonásával történik.

Előír a rendelet viszont olyan kísérleteket is, amelyek éppen az iskolareform megvalósítását hátráltathatják, ilyen például az *egységes alapiskola* kérdése. Kell-e kísérletezéssel bizonyítani, hogy anakronisztikus az alapiskola szétbontása elemi és felső tagozatra? Vagy kell-e hosszan kísérletezni az egységes középiskola létrehozásával, ami kétségtelenül egyre sürgetőbb igény?

Ugyanilyen problematikusan merül fel a tanárok továbbképzésének kérdése. Nem egyszerűen a továbbképzésről van ugyanis szó, amit a rendelet szabályoz, hanem olyan intézkedésekre lenne szükség, amelyek a pedagógusképzést, a kinevezést, a minősítést, a továbbképzést egységbe foglalják. Jelenleg ugyanis különböző rendeletek vannak érvényben, de maga a tanárképzés érintetlen maradt.

A másik központi politikai kérdés, amelyet a rendelet szabályoz: a helyi szervek mű-

ködése. Iniziativa alla base (*Az alapoknál kezdeni*) c. cikkben Lucio DEL CORNO a körzeti iskolatanácsok problémáival foglalkozik. Megállapítása szerint a körzet igen komoly lehetőséget kapott arra, hogy betöltse a társadalmi szervek összefogásának funkcióját, s így az együttműködés centrumává váljék. Ehhez azonban arra van szükség, hogy ne csupán pénzügyi önállóságot kapjon, mert csak egy általános autonómia birtokában tudja kivezetni az iskolát a jelenlegi krízisből. Ez a módja annak, hogy biztosítsa a legszélesebb konzultáció lehetőségét valamennyi iskolai és társadalmi szerv bevonásával, megteremtve a feltételeit a nyilvános és folyamatos konfrontációnak.

Ugyanő Libertá di insegnamento (*A tanítás szabadsága*, 11. szám) címmel a rendeletnek az oktatás szabadságára vonatkozó részével foglalkozik. Leszögezi, hogy a pedagógusok szabadsága nem korlátozható csupán az oktatás szabadságára, mert az együttjár a munkakörülmények és a hierarchikus viszonyok megváltoztatásának szükségességével. A rendelet két pontját emeli ki. Az egyik az a tendencia, amely a mai iskola pedagógiájának „védelmet” biztosít. A szerző szerint ennek a pedagógiának a „tisztelete” vérségre van ítélve. A másik: a kísérletezés joga. A rendelet a kísérletezés szabadságát megadja, de ezzel nem tesz mást, mint a pedagógust a maga tehetetlenségére bízza. Ennek bizonyítására említi a szerző, mennyire tehetetlen a pedagógus annak a rendelkezésnek a megvalósításában, amely így hangzik: „a pedagógusnak tiszteletet kell tanúsítania a tanulóknak morális és állampolgári öntudatával szemben”. Ugyanakkor az olasz iskolákban általában verik a gyermekeket, különböző módon alázzák meg őket. Mivel ezt általában nem tekintik bűnnek, hogyan élhet a pedagógus a megadott szabadsággal? Változás csak akkor állhat be, ha a pedagóguskollektíva egységesen dolgozik azon, hogy összeegyeztesse a maga tevékenységét a társadalmi erőnek az iskola átalakításáért kifejtett tevékenységével.

Az iskolafejlesztés fontos kérdésével foglalkozik Novella SANSONI Urgenza di programmare c. cikke (*A programozás sürgőssége*, 10. szám). A körzet funkcióját abban látja, hogy az iskola belső problémáit a körzet általános problémáéhoz kapcsolva olyan fórummá váljék, amely a legidősebb követelményeket az erők összefogásával megoldja. Ilyen sürgető igény az iskola technikai gazdagítása, a programozott oktatás megindítása az iskolában.

A rendelet közvetlen értelmezésén kívül az 1974-es évfolyam az elmúlt évekhez viszonyítva mélyebben és átfogóbban foglalkozik a pedagógusok szerepével és kiemeli néhány időszzerű problémát.

A pedagógusokról szóló tanulmányokhoz az alaphangot Anna Maria CONSIGLIO MARCHESE és Franco di MARIA írása adja meg: *La formazione degli insegnanti (A pedagógusok alakítása, 4. szám)*. A szerzők szerint a pedagógus a társadalom átalakításában alapvető szerepet játszó kulcsembert, akinek meggyőződése, új iránti fogékonysága, aktivitása egyaránt meghatározó tényező.

Egy profitra épült gazdasági hatalom igénye viszont a pedagógussal szemben mindenkor abban áll, hogy alkalmazkodjék egy meghatározott modellhez. Ezen belül — a meglévő struktúra széttrésésének kockázata nélkül — van bizonyos lehetőség a változtatásra, a kísérletezésre, ami a pedagógusban azt az érzést keltheti, hogy önállóan és nem kívülről ráerőszakolt hatásra cselekszik. Fiktív biztonságában elveszti a valósággal való kontaktusát. Ezért óvatosságra intenek a szerzők, mert előfordul, hogy a legújabb progresszív célkitűzések (osztálylétszám csökkentése, osztályozás eltörlése stb.) mellett sem megy végbe minden esetben a pedagógus alakításának legfontosabb funkciója: *magának a személyiségnek a felszabadítása*. A pedagógusra kényszerített „tekintély” megtagadása veszélybe sodorná az uralkodó osztály kontrollját, az iskola elavult rendszerét. A pedagógus személyiségét csak a jelenlegi társadalmi berendezkedés megváltoztatásával lehet megmenteni a károsodástól, torzulástól.

E cikknek úgyszólván folytatása Giorgio BINI Politicità dell'insegnante (*A pedagógus politikussága, 11. szám*) című cikke. Egy szociológiai vizsgálat adatainak elemzéséből azt a következtetést vonja le a szerző, hogy „kriszisen van a meglévő iskolamodell, tanúi vagyunk annak, hogyan szakad el a pedagógusok tömege attól a modelltől, amely nem volt képes általános és meggyőző választ adni egy *tömegiskola* kifejlesztésének igényére. Válságba került tehát maga a pedagógus is. Ezt ki kell mondani akkor is, ha e megállapítás után egyesek túlságosan félni, mások viszont támadni fogják a pedagógust.”

Lucio DEL CORNO L'insegnante secondario (*A középiskolai tanár, 3. szám*) címmel azt az összefüggést vizsgálja, amely az iskolareform megvalósításának lehetősége és a pedagógusoknak a reform céljaival való azonosulása között fennáll. Sajnálatosnak tartja, hogy a hivatalos szervek úgy fogtak hozzá a középiskolai reformhoz, hogy egyáltalán nem ismerték a pedagógusok véleményét. Ugyanezt a hibát a baloldali ellenzék is elkövette, amikor egy-egy meghirdetett részeredmény érdekében, lemondott egy új, egységes „pedagógiai tengely” kutatásáról.

A szerző különböző vizsgálatok adatainak tükrében az adatok mögötti tényezőket veszi

szemügyre. Lehet-e például a pedagógusok politikai felfogására következtetni egy olyan számadatból, amely szerint a szakszervezeti tagoknak csak 23%-a látogatja a szakszervezeti gyűléseket, vagy egy olyanból, hogy a pedagógusoknak csak egy töredéke vesz részt a továbbképzésben, anélkül, hogy tisztáznánk, mit nyújtanak ezek az alkalmak.

Az adatok egy másik csoportja megállapítja a középiskolai tanárokról, hogy kiváltságos helyzetük következtében jobbra tolnának, de ezek az adatok „mozdulatlan állapotban fotografálnak”, mert nem veszik figyelembe a kategória rétegződését. Példa erre a fiatal középiskolai tanárok politikai aktivizálódása.

Ugyanennek a szerzőnek egy másik cikke (*L'insegnante modificato, 4. szám*) egy Calabriában 1200 általános iskolai pedagógus körében végzett vizsgálathoz fűz megjegyzéseket. Maga a vizsgálat a pedagógusok szerepének megváltoztatásával és a továbbképzés perspektívájával foglalkozott. A szerző értékesnek tartja a vizsgálat következtetéseit, melyeket a pedagógusokkal szemben támasztott legújabb követelményekhez viszonyítva vontak le, és szomorú képet mutattak be a vizsgált pedagógusok elmaradottságáról.

A továbbképzés megjavítása adott válaszokból kiderül, hogy az általános iskolai pedagógusok többsége a csoportos továbbképzéssel szemben foglalt állást, bizalmatlan a központi szervezettel, és a helyi szervekre, pl. a helyi iskolára, illetőleg új momentumként az egyetemre, mint centrumra kívánják bízni a továbbképzést.

Gianna CARAVAGGI és Annalisa MARZOT szerint — ahogy Asili nido: Iniziativa di formazione (*Bölcsőde, a nevelés megkezdése 10. szám*) című cikkükben kifejtik — a gyermekek korai közösségbe helyezése rendkívül fontos, mert enyhíthet a hátrányos helyzetben levők nehézségein, megakadályozhatja a későbbi szelekciót. Példaképpen utalnak egy tartományi rendeletre, amely a bölcsődét közérdekű társadalmi szolgáltatásnak tekinti, és ebbe minden gyermeket, még a nehezen nevelhetőt is, 3 éves korig be kell fogadni. A gyermekgondozás alapfeltétele a nevelők magasabb szinten történő képzése, mind ez ideig ugyanis nélkülözték a megfelelő pszichopedagógiai és társadalmi felkészítést. A nevelők kvalifikálása céljából speciális továbbképzési tanfolyamokat szerveztek. A szerzők részletesen ismertetik a tanfolyam szervezeti és tartalmi munkáját. Ez a továbbképzés egyetemi oktatók vezetésével gyakorlati és elméleti részt ölelt fel, abból a célból, hogy a gyermek komplex fejlődési folyamatát megvilágítsa és a reális igények közvetlen bemutatásával és megvitatásával segítse sikerhez a nevelőmunkát.

Egy pedagóguskollektíva a megújított iskola gyakorlatban jelentkező problémáiról számol be. (Nella scuola rinnovata *A megújított iskolában*, 5. szám.) Feltételezi, hogy az *egésznapos iskola* kialakítására vonatkozóan *elméletben* létezik *egységes állásfoglalás*. Ennek hatása azonban a gyakorlatban nem érvényesül, sőt visszafejlődés tapasztalható. A helyes célkitűzések megközelítése társadalmi irányítással, csakis a helyi közösségek decentralizált szerveire bízva lehetséges.

Melyek az egésznapos iskola működésének feltételei?

Új tantervek készítése, amelyek szorosabban kapcsolódnak a társadalmi valósághoz, jobban épülnek a tanulók érdeklődésére, és önálló véleményalkotásra készítetnek.

Az iskolai tantárgyak tanításában olyan módszerek kialakítása, amelyek a tanulók kutatómunkáján és problémamegoldó készségén nyugszik.

A kifejezetten iskolai munka integrálása más — a gyermekek által választott — tevékenységgel.

A csupán tanulmányi teljesítményen alapuló osztályozás megszüntetése, s ezzel a szociális helyzetből származó nehézségek csökkentése.

A dolgozók munkaidejének helyes beosztása, az egésznapos iskola követelményeinek megfelelően.

Olyan kollektíva kialakítása (pedagógus, szülő, pszichológus, orvos), amely meg tudja oldani a megfelelő szintet el nem érő tanulók problémáit anélkül, hogy igénybe vennék a kibuktatás hagyományos eszközét.

Végül a csoportos munka pedagógiai megszervezése azzal a kettős céllal, hogy a tanulók megtanuljanak képességeiknek megfelelően dolgozni, és elsajátítsák a közösségi élet-szabályokat: megtalálják a helyüket az iskolában és jól érzékké ott magukat.

Mindezekből következik, hogy a pedagógus személyiségének is át kell alakulnia, közelednie kell a társadalmi valósághoz, megértve, hogy csak ez az út vezet az intellektuális fejlődéshez, személyiségének igazi kibontakozásához. Az évszázados elmaradott felfogás megváltoztatása a legnehezebb, mert nagyon mélyen gyökeredzik. Szoros összefogással mindenkinek felelősséget kell éreznie az iskola fejlődéséért.

Az olasz iskola helyzetéről érdekes képet nyújt *egy összehasonlító nemzetközi vizsgálat*. Nem véletlen, hogy a folyóirat két számban is foglalkozik ezzel a nálunk is ismert vizsgálat-tal. Olasz részről Roberto MARAGLIANO és Benedetto VERTECCHI vettek részt a kutatómunkában, ők számolnak be az IEA (International Association for the Evaluation of Educational Achievement) összehasonlító

anyagáról (II rendimento della scuola, *Az iskola teljesítménye*, 3. szám); illetőleg ugyanők foglalták össze az olasz szakemberek kerekasztalvitáját, amely a Riforma della scuola szerkesztőségében zajlott le (4. szám).

Minden felmérés esetében viszonylag könnyű konkrét adatokat szerezni — mondják a szerzők — pl. születésre, lakosság összetételére stb.-re vonatkozóan. Lényegében bonyolultabb jelenséggel van dolgunk, ha az összehasonlítandó adatok pl. a tanulók teljesítményére vonatkoznak, ami sok tényezőtől függ.

Az IEA vizsgálat a szerzők véleménye szerint rugalmasan folyt le, szervezői előzetesen tájékozódtak a társadalmi-gazdasági helyzetről, az iskolák tartalmi problémáiról. Az alkalmazott módszerek például szolgálhatnak egy rendszeres és folyamatos vizsgálati technikához, és a változtatás, beavatkozás lehetőségéhez. Mégis egy sor aggály, fenntartás kapott hangot a kerekasztalvitában.

A vita a következő témakörökben zajlott: a felhasznált tesztek típusa, a tesztek felhasználásának módja, a minták kiválasztása, a következtetések értékelése.

A hozzászólók kételyüket fejezték ki arra vonatkozóan, hogy lehetséges-e a tesztekben feldolgozott 2 vagy 3 téma alapján globális véleményt kialakítani az egyes iskolatípusokról?

El lehet-e végezni az összevetést a különböző társadalmi-gazdasági feltételek mellett működő iskolákban? A középfokú iskola például — mivel a gazdasági élet szükségletei számára nevel — elválaszthatatlan az adott gazdasági élet alakulásától.

Felvetődött az a kérdés, hogy a kapott eredmények milyen mértékben függnek a tesztek sajátos természetétől, nem befolyásolják-e az a kapott válaszok realitását?

Figyelembe vették-e a vizsgálatot végzők, hogy a teszt használatának gyakorisága sem egyforma a különböző országokban (pl. Amerikában általánosabb)?

Nem terjedt ki a figyelem a bukkott tanulók arányára, ezek ugyanis a felmérésben nem szerepeltek, vagy arra hogy éppen az adatvétel idején (1970) Olaszországban az iskola-rendszer átalakítása átmeneti hanyatlást is okozott.

Számba vették-e, hogy az általános iskola eredményei javulást mutattak ugyan, pedig csak a minősítés enyhült az 1968-as társadalmi konfliktusok következtében?

A középiskolára vonatkozóan egyetlen adat is tükrözi az összehasonlítás irrealitását: 1967-ben a középiskola utolsó osztályába a 18 éveseknek csak 19,7%-a iratkozott be. Ez a rendkívül magas szelekció juttatta el az iskolát a látszólag jobb eredményhez. A vizsgálat adatai megerősítik az olasz szakemberek tapasztalatai alapján már korábban kialakult pesszi-

mista nézetet, mely szerint az olasz iskola teljesítménye fokozatosan romlik, ezen túlmenően pedig megdőbbsébbent szakadék van Észak és Dél között, különösen a nem humán tárgyak tekintetében. Az adatok az olasz iskolarendszer néhány problémáját élesebb megvilágításba helyezik. Kiderült, hogy a háború utáni növekvő befektetések az oktatás színvonalának emelkedésében nem térültek meg. Bár az olasz iskola változatlanul szelektív, mégis rendkívül elmaradt a fejlett kapitalista országok iskoláinak szintjéhez viszonyítva.

Követendő példaként említették a hozzászólók a szocialista típusú iskolarendszert, amely mind szervezetében, mind tartalmában alapvetően megváltoztatta a régi „örökséget”.

Elméleti megközelítés

Az 1974-es évfolyam szinte minden elemzését áthatotta az a gondolat, mely szerint az iskolát érintő egyes követelmények, még ha tartalmukban a megújítás eszközei is, mindaddig nem járnak eredménnyel, míg nem alakul ki az iskola egészét átfogó *egységes pedagógiai koncepció*.

A túlhaladott, alapjaiban és egészében megváltoztandó iskolarendszer gyökereit Mario Alighiero MANACORDA tárja fel Calzolaio per natura c. cikkében. (Természeténél fogva suszter, 2. szám). A neves szerző PLATÓN államelméletét elemzi, aki a társadalmat örökké mozdulatlanak vélte. Mivel a munkamegosztás évezredekken keresztül valóban nem

változott és nem változott a megosztott társadalom hierarchikus rendje (termelőmunka, szellemi munka), nem változhatott az emberformálásra szánt intézmény hierarchikus felépítése sem.

PLATÓN szerint a termelőmunka! nem tekinthető emberformáló erőnek, ugyanis az embernek természeténél fogva sajátja a termelőképeség: „Az ember suszternek, asztalosnak, szakácsnak születik és nincs más tennivalója, mint azonosulni a meglévő mesterségek egyikével. Tehát mondhatjuk, hogy természeténél fogva suszter”. Nem találkozunk viszont PLATÓNnál a „természeténél fogva filozófus” kifejezéssel, mert a természetes adottságon túl, ebben az esetben, a nevelésre is szükség van. „A szakmai tudás még nem teszi az embert bölcs és jó emberré”, ami más szóval azt jelenti, hogy a termelőkből nem lehet vezető, nem lehet politikus.

A munkamegosztásnak és az ezzel járó megosztott nevelésnek történelmi útját vizsgálva, MANACORDA rávilágít arra, hogy a platóni nevelés tudományos cáfolatát csak MARXnál találjuk meg, aki „rettenetes örületnek” nevezte azt a régi figyelmeztetést, hogy „suszter maradjon a kaptafánál”. A marxi logikát követve bizonyítja a szerző, hogy a PLATÓN által örökkévalónak vélt munkamegosztásból következő egyoldalúságot az „agy és a kéz” természetes összekapcsolásával együttjáró mindenoldalúságnak kell felváltania, csak így lehet megteremteni a modern, haladó iskolarendszert.

BÓLYAI IMRÉNÉ

A „NARODNA PROSZVETA” FŐBB TÉMÁI AZ UTÓBBI ÉVEKBEN

A legjelentősebb bolgár neveléstudományi folyóirat a „Narodna-Proszveta”, amely havonta jelenik meg. Főszerkesztője T. ANGELOV.

A folyóirat 1972. évi számai híven tükrözik azokat az eseményeket, amelyek igen nagy jelentőségűek voltak a bolgár oktatásügy fejlesztése szempontjából 1972-ben. 1972. január 22-én a Bolgár Népköztársaság Minisztertanácsa jóváhagyja az egységes politéchnikai középiskola modelljének alapelveit, e középiskola (ESZPU) kiépítésének programját. Ugyanebben a határozatban fogadják el az egységes politéchnikai középiskolára épülő új típusú technikum modelljének alapelveit és megvalósítási programját, valamint a dolgozók szakmai felkészítésének, átképzésének és továbbképzésének modelljét és programját (4. sz.).

1972-ben került sor a Bolgár Pedagógusok Szövetségének XXII. kongresszusára, amelynek határozatai — a BKP X. kongresszusának határozataival összhangban — meg-

szabták a bolgár iskolaügy fejlesztésével kapcsolatos feladatokat, az oktatási rendszer reformjának megvalósításához szükséges további lépéseket. A folyóirat 9. száma teljes egészében ismerteti a kongresszus határozatának szövegét.

A bolgár oktatási reform egyik legfontosabb elképzelése az *egységes politéchnikai középiskola létrehozása*. A 4. számban megismerkedhetünk ezen iskolatípus általános alapelveivel, céljával, jellegével és struktúrájával, a tervezett tananyag struktúrájával, valamint az elképzelt oktatási-nevelési folyamat jellegzetességeivel. Ugyancsak e számban találhatjuk meg az egységes politéchnikai középiskolára épülő tervezett technikumok modelljét (általános alapelvek, szervezeti struktúra, az oktatás tartalma, az oktatási-nevelési folyamat megszervezése, a technikumok megszervezésének és irányításának alapelvei, a technikumok kialakításához szükséges alapvető előfeltételek és megvalósítási szakaszok